

רשק
שיעורים
תורה

היכלי תורה

יום וערש"ק נשא יא סיון תשע"ב ♦ דף היומי בבלי: גדה יא ירושלמי: מועד קמן יט

נושאי הדף בעלון

- סימן העשוי להשתנות אינו מטיל ספק בדבר הברור.....גדה יא
- להודיע לשואל שבעל נפש ראוי להחמיר.....גדה יב
- ערבות בגרים ואם גר יכול להיות ש"ץ.....גדה יג
- מחלוקת על רבו בענייני שמים.....גדה יד
- נטילת ידים על ידי עבד, ואם נקרא 'אדם'.....גדה טו
- חשש לשום בצל וביצה קלופים שעבר עליהם הלילה בזמן הזה.....גדה טז
- עירב עירובי תבשילין בביצה קלופה.....גדה יז
- כפתור ופרח.....עמוד 5

ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה

כתב הריטב"א, דאף על פי שאמרו חטה אחת פוטר את הכרי היינו רק להוציא את הכרי מידי איסור טבל, שעל ידי הפרשת חטה אחת לתרומה הותר הכרי כולו. אבל לענין נתינה לכהן, כל שלא נתן לכהן כשיעור נתינה אינו יוצא ידי חובתו.

על פי דבריו של הריטב"א יש לומר גם לאידך גיסא, שאף על פי שאמרו שיכול אדם לעשות כל גרנו תבואה, ואם אך הניח מעט כדי שיהיו שיריה ניכרים יכול לקרוא על כל כריו שם תרומה, מכל מקום לא יצטרך לתת לכהן יותר מכדי שיעור נתינה. שאר התבואה שקרא עליה שם תרומה, אף על פי שקדושה היא ואסורה באכילה לזרים, ממונו של בעל הבית היא, ויכול הוא למוכרה לכהן בדמים.

בשני דינים אלו נפרש את הפסוק שלפנינו: 'ואיש את קדשיו' קדשיו שלו, היינו מחה שהוסיף על חיובו, וקרא שם תרומה על כל כריו 'לו יהיו' התרומה הנוספת על שיעור החיוב הרי היא ממונו של בעל הבית. אבל 'איש אשר יתן לכהן' השיעור הראוי לתת לכהן כדי לקיים מצות נתינה, 'לו יהיה' חייב הוא לתתו לכהן, אף אם הפקיע את כריו מידי איסור טבל בחטה אחת.

פנים יפות

סימן העשוי להשתנות אינו מטיל ספק בדבר הברור

הר"ן (שו"ת, סי' לג) נשאל על אדם ששמו יוסף שנתקוטט עם אשתו ועם חמיו, ומשום כך ברח מן העיר, ואמר לאחד שהוא הולך לעיר אחרת וישנה את שמו וישאיר את אשתו עגונה כל ימי חייה, לאחר זמן באו עדים והעידו על אחד שמת ועל פי כל הסימנים זה הוא בעלה, ורק שינוי אחד היה, שזה שהעידו עליו אמר להם ששמו חיים, ולבעלה של האשה קראו יוסף, והב"ד שאלו את הר"ן אם אפשר להתירה על סמך כל הסימנים, על אף שבעל האשה היה נקרא יוסף ושמו של המת היה חיים.

והשיב להם הר"ן, כיון שיש לכם עדות שבעלה של זו מת, אלא שנולד ספק בשמו של האיש אין לחוש, כיון שזה סימן העשוי להשתנות, שכבר הועד בפניכם שהוא אמר כשיצא מעירכם שירחיק נדוד וישנה שמו כדי שתהיה אשתו עגונה, וכל שהעדות מספיק מצד עצמו, אלא שיצא לו ריעותא מסימן אחר שנראה ממנו שאינו הוא, ואותו סימן עשוי להשתנות, אין מטילין מחמתו שום ספק בדבר אלא תולין אותו בשינוי שהוא עשוי להשתנות. ועיי"ש שהביא ראה מדברי הגמרא בבבא בתרא (קנד.), שאף בדיני ממונות סימן העשוי להשתנות אינו סימן כלל, ואינו מועיל אפילו בתורת ספק בכדי להעמיד הממון על חזקת בעלים הראשונים. ואם כך אמרו בממון שהוא חמור לדבר זה שאין מוציאין אותו מחזקתו הראשונה אלא בראיה ברורה, כל שכן בערוה שהיא קלה לדבר זה, ולכך, בנידון שלפנינו כיון שהוברר הדבר מתוך עדותו של זה שבעלה של זו מת, אלא שיש סימן אחר בדבר שהוא מטיל ספק בענין, ואותו סימן עשוי להשתנות, סומכים על הודאי ותולין את הספק בשינוי העשוי להשתנות.

ובתשובת בגדי כהונה (אהע"ז סי' ז) הוכיח מלשון הר"ן, שאפילו הבעל לא אמר בפירוש שישנה את שמו, רק שאמר מתחילה שירחיק נדוד כדי לעגן את אשתו, יש בכלל דבריו שישנה את שמו, ושינוי שמו נחשב כסימן העשוי להשתנות שאינו מטיל שום ספק בדבר הברור. אך כתב, שדברי הר"ן שדימה דיני ממונות לאיסורים אינם מוסכמים על כל הראשונים, שהרי מבואר בבבא מציעא (כ:) שאין למדים איסור מממון, והקשו התוספות (שם ד"ה איסורא) והלא אנו מחמירים בממון יותר מבאיסור, שבממון אין אנו הולכים אחר הרוב ובאיסור הולכים אחר הרוב, ותירצו שבאשת איש החמירו, וראיה לכך שהטובע במים שאין להם סוף לא תנשא אשתו לכתחילה (יבמות קכא:), אף על פי שרובם מתים. הרי שמבואר מדברי התוספות שיש להחמיר לגבי אשת איש יותר ממה שמחמירין בממון.

ובשו"ת אגודת אזוב (אהע"ז סי' יא) כתב, שאף אם נאמר שאי אפשר ללמוד איסור מממון ובפרט להשיא אשת איש, אפשר שבדין זה יודו התוספות לדברי הר"ן מצד הסברא, שאיך אפשר להכחיש הדבר הברור שהוא בעלה, בשינוי השם שהוא שינוי מועט ועשוי להשתנות.

ועוד שגם לענין איסור מצינו שסימן העשוי להשתנות אין מטיל ספק בדבר הברור, כמבואר בסוגייתנו דעת בית הלל, שתינוקות שלא הגיע זמנה לראות ונשאת, נותנין לה עד שתחיה המכה, ואומרים שכל מה שתראה דם בתולים הוא, ואם נשתנו מראה דמיה ממראה דם בעילה ראשונה טמאה, שהשינוי מוכיח שהדם שרואה עכשיו אינו דם בתולים, ומסיקה הגמרא שזה רק שלא שמשה כשראתה שהדם נשתנה, אבל אם שמשה, אפילו נשתנו מראה דמיה טהורה, שתולין שהשמש עכרן.

להודיע לשואל שבעל נפש ראוי להחמיר

בספר שבעים תמרים (שבעה עינים עין ז, הו"ד בדרכי תשובה סי' קטז ס"ק קיא) נסתפק, אם דבר שלהלכה הוא מותר, אלא שנפסק בהם שכל בעל נפש יחמיר לעצמו, אם מחויב הרב להודיע להשואל שלבעל נפש ראוי להחמיר, שאולי הוא יהיה בעל נפש ויחמיר לעצמו. ולכאורה ראוי להרב להודיע זאת להשואל, כי מה שנפסק שאין צריך להחמיר, היינו משום שאין בידינו לאסור כיון שרוב הפוסקים מתירים, אבל מי שירצה לחוש לדעת האוסרים הרי הרשות בידו ונקרא בעל נפש.

וראיה ברורה לזה, ממה שכתב הטור (או"ח סי' תמו, הו"ד במג"א ס"ק מא) שהרשב"ם והרב ר' אליעזר ממ"ץ היו אוסרים נותן טעם לפגם בפסח, והמהר"ם מרוטנברג כתב אני אוסר לעצמי הואיל ויצא מפי הרשב"ם, ואני מתיר לאחרים כי ר"ת ור"י היו מתירים, ואף על פי כן אני רגיל לומר לשואלים אותי שיש בזה מחלוקת, ורבים נמנעים מאליהן. הרי שעל הרב לומר זאת לשואל כי אולי יפרוש.

אך לכאורה בסוגייתנו לא משמע כן, שמבואר בברייתא שאשה שיש לה וסת קבוע, ובעלה נסע למדינה אחרת והשאיר את אשתו טהורה, כשיחזור אין צריך לשאלה ובא עליה בחזקת שהיא טהורה, ואמר רב כהנא ששאל לנשותיהם של רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע, אם כשהם חוזרים מהישיבה מצריכים אותן לבדוק, והשיבו שלא, ומקשה הגמרא למה לא שאל את רב פפא ורב הונא עצמם, ומשיבה הגמרא שמהם מחמירים לעצמם, ולכן יורו לו להיתר, הרי מוכח שגם בדבר שהם מחמירים לעצמם אין צריך הרב לומר לשואל שיש מקום להחמיר.

וכתב בשבעים תמרים שאין מכאן ראייה, שלהלכה נפסק שאין האשה צריכה בדיקה, ולא נפסק כלל שבעל נפש יחמיר לעצמו, רק שהם היו מחמירים לעצמם מחמת איזה דעה שמחמירה, ובוה אין צריך להודיע לשואל שהוא מחמיר לעצמו, כיון שלא נפסק שבעל נפש יחמיר, אבל כאשר נפסק בשו"ע שבעל נפש יחמיר לעצמו, בזה מחויב הרב להודיע זאת להשואל.

ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' פט) כתב, שלאור דברי השבעים תמרים, רב הנותן הכשר על מאכלים, אם נוסח ההכשר מורה כי המאכל כשר בתכלית הכשרות וההידור, אז על הרב לדקדק שלא יתיר דברים שעליהם אמרו בעל נפש יחוש לעצמו, או שומר נפשו ירחק מהם, שלדברי השבעים תמרים מחויב המורה להגיד זה להשואל ולא יתיר לו הדבר סתם, כי אולי רוצה השואל להיות בעל נפש, ומכל שכן במקום שאמרו שומר נפשו ירחיק ממנו, ולא יסמוך הרב המכשיר כי מי שהוא בעל נפש או מי שהוא שומר נפשו גם בלא אזהרתו לא יאכל מיני אוכל המיוצרים בבתי חרושת, כי מדקדקים רבים משתמשים בהם ועכ"פ בעת דוחק קצת.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

ערבות בגרים ואם גר יכול להיות ש"ץ

כתב המרדכי (מגילה פ"א ס"י תשפו), שבעיר ווירצבורק מנעו הקהל את הגר מלהיות שליח ציבור, מפני שאינו יכול לומר בתפילה 'אלהי אבותינו', כמו ששנינו (ביכורים פ"א מ"ד) שגר כשהוא מתפלל בינו לבין עצמו אומר 'אלהי אבות ישראל', וכשהוא בבית הכנסת אומר 'אלהי אבותיכם', ולא רצו הקהל שיהיה שליח ציבור ויאמר נוסח אחר משלהם. ורבינו יואל התיר לגר לומר 'אלהי אבותינו'. ובשו"ע (או"ח ס"י נג ס"ט) פסק כדברי רבינו יואל, וכתב שיש מונעים גר מלהיות שליח ציבור, ונדחו דבריהם.

ובפרי מגדים (א"א ס"ק יט) כתב, שלכאורה היה נראה שמה שאמרו (ר"ה כט.) שכל המצות כולם אף אם יצא ידי חובתו חוזר ומוציא את האחרים, היינו חוץ מגר ואשה, מפני שנשים וגרים אינם בכלל ערבות, כמו שמשמע ברא"ש (ראה ברכות פ"ג ס"ג יג, קידושין פ"א ס"י מט), אך מדברי המרדכי והשו"ע הנזכרים מוכח להיפך, שהרי אם גר אינו בכלל ערבות איך יהיה ש"ץ ואיך יוציא בחזרת התפילה את האחרים, והרי כבר יצא בתפילת לחש. ומדברי השו"ע מוכח שגם גר הוא בכלל הערבות, ולכן אף על פי שיצא מוציא. וכן כתב גם בפתחה כוללת (ח"ג אות כט) בקצרה.

ונידון זה אם גרים הם בכלל ערבות דנו בו הראשונים בסוגייתנו, שבגמרא אמרו קשים גרים לישראל כספחת, וכתב רש"י (ד"ה כספחת) שיש אומרים שהטעם לפי שכל ישראל ערבים זה בזה ונענשים בחטאי הגרים, ודחה רש"י פירוש זה, וכתב שלא נתערבו בשביל הגרים, והוכיח כן ממה שאמרו בסוטה (ל:): שנמצא לכל אחד מישראל שש מאות אלף ושלשת אלפים ותק"ן בריתות שכולן נתערבו זה בזה, ולא מנו שם את הערב רב, ומוכח שלא נתערבו על הגרים.

והתוספות (ד"ה קשים) דחו ראייתו מסוטה, וכתבו שאפשר שלא נזכר מניינם לפי שלא היה ידוע, אך שוב כתבו שמניינם ידוע ומבואר במדרש שהיו כפליים כיוצאי מצרים. ונמצא שלדעת רש"י והתוספות גרים אינם בכלל ערבות, ולדברי הפרי מגדים נמצא שפסק השו"ע סותר לדברי רש"י ותוספות. ואכן במנחת יצחק (שו"ת ח"ג ס"י נד אות כ) העיר, שלדברי רש"י ותוספות צ"ע כיצד יכול להיות גר ש"ץ, וכן כיצד גר יכול לצאת ידי חובה מישראל.

ובשו"ת בית שלמה (או"ח ס"י יד) האריך בקושיא זו איך יכול גר להיות ש"ץ לדעת הסוברים שאינו בכלל ערבות, והוכיח שבחייבים דרבנן כל שהוא בר חיוב אף שכבר יצא ואינו עכשיו בר חיוב בזה, מוציא את האחרים ידי חובתם אף במקום שאין ערבות, ושלא כדברי הפרי מגדים, ולכן אף גר יכול להיות שליח ציבור.

ובהערות במסכת קידושין (ע:): תירץ הקושיא באופן אחר וכדעת הפרי מגדים, שאף גרים בכלל ערבות, וכתב שאף רש"י שכתב בסוגייתנו שגרים אינם בכלל ערבות, אין דעתם שאין עליהם ערבות כלל, אלא שבדין ערבות נכלל גם החיוב לפעול לקיום מצוותיו, וגם העונש שיענש אם לא ישמור הלה מצוות, וגרים אינם בכלל דין הערבות השני ואין ישראל נענשים על עוונותיהם, אבל מכלל דין הערבות הראשון לא יצאו, ולכן מוציאים הם את ישראל ידי חובתם.

מחלוקת על רבו בענייני שמים

בשו"ת מהרי"ק (החדשים ס"י יב) כתב נגד רבנים שרוצים להשתרר על התלמידים יותר מן הראוי, עד כי יעלה על דעתם לומר שמי שלמד לפני רב אחד בינקותו, יהיה לעולם כפוף תחתיו שלא לחלוק עליו בשום דבר, ולא עוד אלא אפילו נתחכם אחר כן התלמיד ונעשה שוה לו או גדול ממנו, אזלינן בתר מעיקרא דהוה ליה תלמיד, וגם אם יראה בעיני התלמיד שהרב טועה או שעשה שלא כהוגן מגזמים להם ואומרים שהחולק על רבו כחולק על שכינה וכיוצא בדברים הללו.

וכתב שכבר כתב אליו כיוצא בדבר הזה גברא רבא מאשכנז, והשיב לו שלפי דעתו פשוט הוא דאפילו אם נאמר שצריך התלמיד להיות כפוף לרבו כל ימיו כאשר עלה על דעתם, מכל מקום דבר פשוט הוא דהיינו דווקא לענין לעמוד מפניו כמלא עיניו כדין תלמיד לרב או לקרוע עליו קרע שאינו מתאחה, אבל במילי דשמיא כגון שרואה רבו טועה בדבר הלכה שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. וכן האריך המהרי"ק עוד (שו"ת מהרי"ק שורש קסט) שאף בהוראה הלכה למעשה יכול התלמיד לחלוק על רבו.

ובשו"ת מהרי" ברונא (ס"י רסט) נשאל עד היכן שיעבוד התלמיד לרבו, וכתב שאין התלמיד משועבד לרבו אלא לענין כבוד, שכמה וכמה הלכות יש בחיוב כבוד התלמיד לרב, אבל לענין מחלוקת בדין, אם יש לתלמיד עסק עם אחד ונראה לתלמיד שהדין עמו ונראה להרב שהדין עם השני, וחפץ התלמיד לברר דבריו לפני חכמי הדור שהדין עמו, פשוט שאין כוח לרב לגזור עליו שיחזור בו, שאם כן תורה מה תהא עליה. וכתב שכן מוכח בסוגייתנו, שתלו בגמרא דברי רבי חייא שחלק על רבי שאמרם לעת זקנותו, ופירש רש"י (ד"ה מאי) שהראיה היא ממה שחלק על רבו רבי, ואם לא היה בזקנותו לא היה חולק עליו. והתוספות (ד"ה מאי) חלקו על רש"י, וכתבו שבכמה מקומות חולקים התלמידים על רבם גם בילדותם. וכתב מהרי" ברונא, שצריך לומר שאף רש"י לא חלק על התוספות, ואף הוא מפרש שהראיה היא מלשוננו של רבי חייא במחלוקתו שאמר 'אף אתה עשית כתם', שאם לא היה בזקנותו לא היה אומר בלשון זה אלא היה אומר 'אף אתה מר עשית כתם', וכמו שפירשו התוספות, שאם לא נפרש כן בכונת רש"י, יקשה עליו מכל המקומות שבש"ס שריש לקיש חולק על רבי יוחנן רבו ואב"י חולק על רבה רבו, ואין סברא לומר שהכל היה בזקנותם. ומסיק שלכן נהגו חסידים ראשונים שלא הסכימו אפילו לרבנותיהם נגד חבריהם.

וכן כתב בתרומת הדשן (פסקים ס"י רלח) שמותר לתלמיד לחלוק על רבו באיזה פסק או הוראה, אם יש לו ראיות והוכחות לדבריו שהדין עמו, ופסק כן להלכה הרמ"א (יו"ד ס"י רמב ס"ג). אך הש"ך (שם סק"ג) כתב, שמדברי המהרי"ק (הג"ל) נראה שרק אם נתחכם התלמיד [ונעשה כתלמיד חבר לרבו] יכול הוא לחלוק עליו. וברוח חיים (אבות פ"א מ"ד) כתב, שאסור לו לתלמיד לקבל דברי רבו כשיש לו קושיות עליהם.

ובשו"ת שאילת יעב"ץ (ס"ה ה) האריך ג"כ בזה, והוכיח שיכול התלמיד לחלוק על רבו בהוראה, ודחה דברי הש"ך. והוסיף שבפסק הלכה למעשה התלמיד חייב לסתור את דברי רבו, כדי שלא תצא תקלה מתחת ידי הרב, ואף על פי שאסור לתלמיד להורות בפני רבו, לאחר ששמע את דעת רבו לא ישתוק מלהודיע לרב את דעתו, ורבו יכריע איך להורות למעשה.

נטילת ידים על ידי עבד, ואם נקרא 'אדם'

בבית יוסף (או"ח סי' קנט ד"ה דגוי) הביא דעות הראשונים אם נדה או גוי כשרים לנטילת ידים אף על פי שמטמאים את המים, וכתב בשם הראשונים, שבזמן הזה שכולנו טמאי מתים אין לחשוש למה שהם מטמאים את המים, אך הביא בשם המנהיג (הל' סעודה סי' א) שכתב שהכל כשרים לידים ואף חרש שוטה וקטן, אבל לא מן הגוי והעבד, כיון שמדיני נטילת ידים הוא שיבואו המים מכח אדם, וגוי ועבד אינם קרויים אדם. ולהלכה (שו"ע שם סי"א) נפסק, שנטילים לידים גם מגויים, ושלא כדברי המנהיג.

וכתב בפרי מגדים (שם משב"ז סי' טו, פתיחה כוללת ח"ב אות יח), שמה שכתב המנהיג שגויים אינם קרויים אדם, מבואר הוא בגמרא (יבמות סא.) שמטעם זה אינם מטמאים באהל, שנאמר (במדבר י"ט יד) 'אדם כי ימות באהל', אך מה שכתב שעבד אינו בכלל אדם צ"ע, שאם כוונתו לעבד כנעני שחייב במצות כאשר, הרי הוא נקרא אפילו בשם 'רעהו' לענין משלוח מנות בפורים, שאם שלח לעבד כנעני יצא ידי חובתו [ראה בפרי מגדים (סי' תרצה א"א סי' יא)], והרא"מ (שמות כא כ) כתב, שגוי הוא בכלל 'איש' ולא בכלל רעהו, ועבד כנעני הוא גם בכלל רעהו, כיון שבו מצות הוא.

וברמב"ם (טומאת צרעת פ"ט ה"א) פסק שעבדים מטמאים בנגעים, אף על גב שנאמר (ויקרא יג ב) 'אדם', וכן נראה שהם מטמאים באהל כישראל, ובכלל אדם הם לכל דבר.

ובספר מי נפתוח (אמנה כה) הסתפק בזה אם עבד מטמא באהל ואם נקרא אדם, וצייד כמה צדדים לכאן ולכאן, וכתב שלא מצא גילוי לדין זה.

ובשו"ת דובב מישרים (ח"א סי' סה) כתב, שיש להביא ראיה מסוגייתנו, שהובא מעשה בשפחתו של מסיק אחד ברימון, שהטילה נפל לבור, ובא כהן והציץ בו לידע אם זכר אם נקבה כדי לדעת מתי תצטרך אמו להביא קרבן יולדת, ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו, מפני שחולדה וברדלס מצויים שם.

וכתבו התוספות (ד"ה בשפחתו), שהנפל בן השפחה היה, ואף על פי כן מבואר בגמרא שלא טיהרו את הכהן אלא מפני שחולדה וברדלס מצויים שם, אבל בלאו הכי היה הכהן טמא, אף על פי שלא נגע בו אלא האהיל עליו, ומוכח שעבדים מטמאים באהל.

ובערוך לנר (ד"ה מעשה) כתב, שזו היתה דעתו של אותו כהן שהציץ בבור, וכתב רש"י (ד"ה אם זכר), שהיה כהן חכם ומורה הוראות, וקשה איך טימא עצמו לצורך הבדיקה, והרי סבור היה שהנפל בבור ואסור לכהן להיטמא למת [ומטעם זה כתבו התוספות (ד"ה ובא) שלא היה חכם אלא כהן שוטה].

ותירץ בערוך לנר, שדעתו של הכהן היתה שאין עבדים מטמאים באהל כיון שאינם בכלל אדם, ולכן יכול היה לפי דעתו לבדוק אם זכר הוא או נקבה. וחכמים שחלקו עליו סברו שלולא שחולדה וברדלס מצויים שם היה טמא, כיון שלדעתם עבדים מטמאים באהל, או מפני שהם סוברים שהם בכלל אדם או מפני שהם סוברים שגם נכרים מטמאים באהל וכל שכן עבדים.

חשש לשום בצל וביצה קלופים שעבר עליהם הלילה בזמן הזה

בגמרא, אמר ר"ש בן יוחי, ה' דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו, ואחד מהם הוא האוכל שום קלוף, ובצל קלוף, וביצה קלופה. וכתב בהגהות מרדכי (שבת רמז תסא), שהטעם שאין חוששים בזמן הזה בביצה קלופה משום רוח רעה, אולי הוא משום שלא שכיח בינינו רוח רעה.

והרמב"ם ושו"ע השמיטו הלכה זו, כמו שהעיר באומר השכחה (סי' צא). ובארחות רבינו (ח"א עמ' רי) הביא בשם החזון איש שאמר שביצה קלופה שעבר עליה הלילה אסור להשליכה לאשפה משום בל תשחית, וציין לדברי הגהות מרדכי הנ"ל [וע"ע בזבחי צדק (יו"ד סי' קטז ס"ק סא), שו"ת יד חנוך (סי' לה)].

אבל בשו"ע הרב (שמירת גוף ונפש סי' ז) פסק הלכות אלו, שלא יאכל שום קלוף או בצל קלוף או ביצה קלופה שעבר עליהם הלילה, מפני שרוח רעה שורה עליהם, אפילו הם צרורים בבגד וחתומים, ואם שייר בהם עיקרם והוא השער שבראש השום והבצל או מעט קליפתם מותרים.

והנה בפסחים (קי"ב) שנינו בברייתא, אוכלים ומשקים תחת המיטה אפילו מחופים בכלי ברזל, רוח רעה שורה עליהן. והנה הרמב"ם (רוצח פ"ב ה"ה) כתב, ולא יתן התבשיל תחת המיטה אף על פי שהוא עוסק בסעודה, שמא יפול בו דבר המזיק והוא אינו רואהו. והשיג עליו הראב"ד, שדין זה שלא יתן התבשיל תחת המיטה, מקורו בירושלמי (ע"ז פ"ב ה"ג), ומפרשים שם שהטעם הוא משום רוח רעה [עיין פני משה (ד"ה תבשילא) שהביא שני הטעמים, שמא יפול בו דבר המזיק או מפני רוח רעה ששורה עליהם].

וכתב בלחם משנה (שביתת עשור פ"ג ה"ב), שהרמב"ם בכל מקום אינו חושש לרוח רעה, והוכיח כדבריו, שהרי הרמב"ם לא הביא כשהזכיר הדין של נטילת ידים שחרית (תפילה פ"ד ה"ב) שצריך עירוי שלש פעמים על הידים, כיון שהם כדי להסיר רוח רעה, כמו שכתב הטור (או"ח סי' ד) שלהעביר רוח רעה שעל הידים צריך לערות עליהם שלש פעמים.

הרי שלא חשש כלל לרוח רעה. וכעין זה כתבו התוספות (חולין קז: ד"ה התם), שהטעם שאין נזהרים מרוח רעה שעל הידים, כיון שאין אותה רוח רעה מצויה בינינו, וכמו שאין נזהרים בזמנינו על הזוגות ועל הגילוי. והוא כדברי ההגהות מרדכי הנ"ל לענין שום בצל וביצה קלופים. וכן מבואר בים של שלמה (חולין פ"ח סי' יב), שכל מה שהזכירו משום רוח רעה, לא מצוי כיום. וגם לענין רוח רעה של נטילת ידים שחרית כתב (שם סי' לא), כי אינה מצויה בינינו.

אולם בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"ב יו"ד סי' קמד) הביא בשם הגה"צ מהר"ה ליכטנשטיין אבד"ק קאלאמעא, לתרץ שיטת הרמב"ם שלא כתב הטעם באוכלין ומשקין שתחת המיטה משום רוח רעה, כי ודאי שגם הרמב"ם סבר הטעם של רוח רעה כמבואר בש"ס, אלא שסבר הרמב"ם שאין אותם המזיקים יכולים לפגוע רק במקום שמקולקל כבר בטבע, כמו זבובים שנופלים במקום מנוגע. ולכן נקט שסיבת התדבקות הרוח הרעה הוא משום שנפל בו דבר המזיק והוא כבר מקולקל בטבע.

עירב עירובי תבשילין בביצה קלופה

כתב במשנה ברורה (סי' תקכז ס"ק יא), שהמנהג לעשות עירובי תבשילין בבשר ודגים וביצים ושאר מיני לפתן מבושלים שדרכן ללפת בהן את הפת. וכתב בערוך השלחן (סי"ג), שרוב העולם מניחים עירובי תבשילין בבשר מבושל, וכשחל יום טוב ביום ה' ויום ו' שמניחים העירובי תבשילין ביום ד', ע"פ רוב הבשר מתקלקל עד שבת ובטל העירוב, ולכן אנחנו נוהגים להניח על ביצה מבושלת, שהביצה אינה מתקלקלת, ויש להזהר בזה מאד.

וכ"כ הבן איש חי (שנה ראשונה, פר' צו דיני ע"ת ס"א) שיש לקחת ביצים שלוקים במקומות החמים מטעם זה. והביאו בכף החיים (סי"ק כא). ובביצה (טו): מבואר, שדג וביצה שעליו נחשבים ב' תבשילין לעירוב תבשילין.

והאדר"ת (קובץ יגדיל תורה תרמ"ה קונטרס י' סי' קסב אות ב) הקשה, איך נוטלים ביצה שעל הדג לעירוב תבשילין, והרי היא קלופה ויש סכנה באכילתה. וצידד להוכיח מכאן שלהלכה אין חוששים לסכנה בביצה קלופה. ודחה, על פי מה שהביא הט"ז (או"ח סי' תנה סק"ג) בשם המרדכי (פסחים רמז תקצג) לענין מים שלנו שעברה עליהם התקופה, שאין צריך לשפכם, משום 'שומר פתאים ה'" (תהלים קטז ו), וחלילה שתארע תקלה במצות השם.

והט"ז כתב, שבשאר לילות הפסח יוכל לשפוך אותם אם אפשר לו בקלות בלי אותם מים, אבל מים שהכין למצות מצוה אסור לשפוך אותם, שהוא כמזולזל במצוה וקל בעיניו מאמר הכתוב (קהלת ח ה) 'שומר מצוה לא ידע דבר רע'.

והביא האדר"ת בשם גאון מובהק בהוראה, שהורה בפשיטות להקל בדג ובשר שנתבשלו ביחד בערב שבת, שאין חשש איסור מפני הסכנה [ראה שו"ע (יו"ד סי' קטז ס"ב)], שכיון שאוכלם לכבוד שבת, יש לומר 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', כיון שעל פי חוקי הטבע אין ידועה הסכנה שבה.

ואם כן יש לומר, שמטעם זה אפשר לערב עירובי תבשילין בביצה קלופה, כיון שעירובי תבשילין מצוה היא ושומר מצוה לא ידע דבר רע, ואין ראייה מכאן שאין סכנה בביצה קלופה שלא במקום מצוה.

וכן דן בדברי יציב (או"ח סי' רכז), בדן ביצת עירוב תבשילין שעבר עליה הלילה בלי קליפתה, וכתב שכיון שהפוסקים חלוקים אם יש סכנה בזמן הזה, ובדברי הפוסקים מבואר שבדבר מצוה אין חוששים לסכנה, ושומר מצוה לא ידע דבר רע, יש לומר שהוא הדין לביצה קלופה שלא נזכר עניינה בשו"ע, ובדאי שייך בזה 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', ובעירוב תבשילין הרי עושה מצוה, ואם כן בדיעבד אין לחשוש לסכנה, והועילה הביצה הקלופה לעירוב תבשילין.

ועיי"ש שצירף לזה גם דעת הבית שלמה (יו"ד סי' קפט), שנקט שבביצה מבושלת אין חשש סכנה, אלא רק בביצה חיה קלופה. והבית שלמה היה פוסק מובהק, וראוי לסמוך עליו אפילו בחמורות וכאשר קיבלנו מצדיקים שלפנינו. ואם כן ודאי הועילה לעירוב תבשילין ויבשל לשבת בלא פקפוק.

שכך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו לך עבוד עבודת כוכבים והולך ועובד

כתיב (שמות ה-ז) 'וידבר ה' אל משה לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים. סרו מהר מן הדרך אשר צויתים עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו' וגו'. נראה כי הנה אמרו רז"ל כך דרכו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שלבסוף אומר לו לך עבוד עבודה זרה. ונראה מצד הסברה כי זהו אינו אלא אם בא להסית את ישראל אשר נולד ישראל ונתגדל בדרכי הישראלים, לאיש הזה אם יבא היצר הרע להסיתו מיד לעבוד עבודה זרה ודאי לא יאבה ולא ישמע לו, ולכן צריך הוא להתחכם להדיחו ממדרגה למדרגה עד דיוטא תחתונה שאמר לו לך עבוד עבודה זרה. אבל מי שנולד נכרי ונתגדל על ברכי עובדי עבודה זרה, וגם הוא בעצמו היה עובד עבודה זרה כל ימיו, רק שאחר כך נתגייר ופירש מעבודה זרה, לאיש כזה נקל להיצר הרע להסיתו מיד לשוב אל מקומו ולדרכו אשר היה בו תמול שלשום לעבוד עבודה זרה. וזה שאמר 'לך רד כי שחת עמך אשר העלית מארץ מצרים' וכמו שפירש"י וז"ל שחת העם לא נאמר אלא 'עמך', ערב רב שקבלת מעצמך וגיירתם ולא נמלכת בי ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה הם שחתו והשחיתו עכ"ל, והראיה לזה כי הנה 'סרו מהר מן הדרך וגו' עשו להם עגל מסכה', ואילו ישראלים גמורים לא היה ביכולת היצר הרע להסית אותם לסור מהר ולעבוד עבודה זרה רק ממדרגה למדרגה.

(אפריון, כי תשא)

קשין גרים לישראל כספחת

כתיב (ויקרא כה מז) 'וכי תשיג יד גר ותושב עמך' וגו' פירש"י מי גרם לו שיעשיר דבוקו עמך וכו' ומך אחיך עמו, פירש"י מי גרם לו שימוך דבוקו עמו ע"י שלמד ממעשיו, ענינו כמ"ש חז"ל קשים גרים לישראל כספחת דהיינו כמו שהזהירה התורה להרחיק את המצורע חוץ מג' מחנות, מפני שהמצורע יש בו מצד הרע כמ"ש חז"ל (ילקוט ראובני פ' מצורע) מצורע מוצא רע וכיון שאמרה התורה לקרב את הגר צריך לזהר מאוד שלא ידבק בחלק הרע שנשאר בו, כמ"ש (ב"מ נט): הזהר בגר מפני שסורו רע, וכבר הארכנו בזה בר"פ עשרה יוחסין, ואמרו ספחת מפני שאמרו חז"ל (שבועות ו): כי בהרת ושאת הם אבות הטומאה וספחת הם תולדות הטומאה, והוא כי הגר יש בו נשמה מצד הקדושה מן הטוב שנתערב ברע, מכל מקום כיון שהוא נולד מטפה פסולה הוא דמיון תולדות הטומאה שצריך לזהר ממנה, והטעם השגת יד הגר ומטת יד הדבוק עמו, לפי פשוטו הוא שהגר תושב מקבל שכר ז' מצות שלו בעולם הזה וישראל הדבוק עמו מקבל עונשו בעולם הזה.

(פנים יפות, בהר)

אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף

כל אדם בטרם נוצר קבעו לו בשמים אורות שעליו להביאם לידי גילוי כאן בעולם הזה, על האדם להוציא מן הגנוז בתוכו וכל מה שנאצר בו אל מחוץ לגופו ונפשו, אבל יש כאלה שאוצר האורות שלהם נשאר סגור וחתום בתוככי נפשם לא התחילו לפתוח אותו, וכמו שבא כן יצא מן העולם, או שרק חלק מאוצר זה הוציא לפועל אבל לא מיצה את הכל, ועל זה אנו מתפללים ותן חלקנו בתורתך, שנזכה לנצל את כל האור שהוענק וניתן לנו.

(חכמת המצפון, כי תשא)

חומש אור החיים המבואר

מבצע מיוחד לקראת השלמת הסדרה

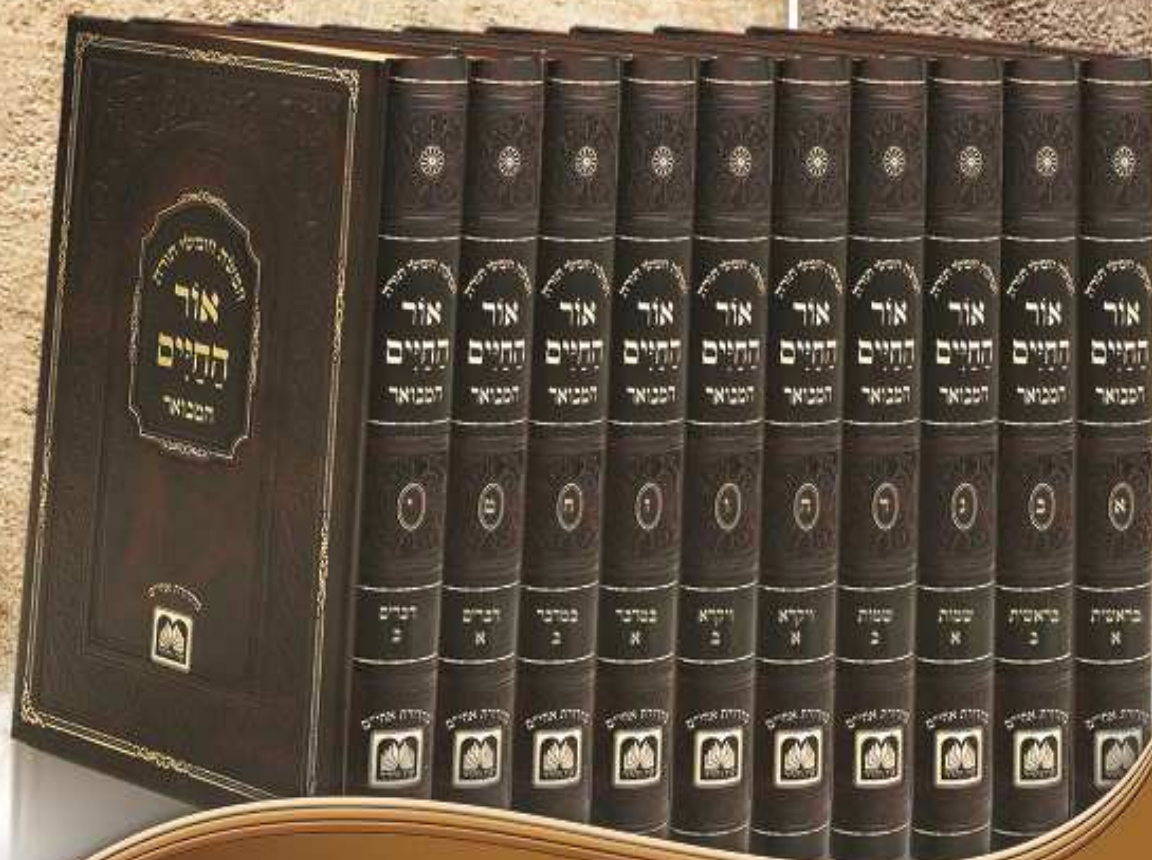
8 הכרכים שכבר יצאו לאור (מתוך 10), במחיר מיוחד:

348 ₪ במקום 464 ₪
(25% הנחה)

המבצע דרך המוקד בלבד

רק למי שרוכש
את כל ה-8 כרכים
שיצאו לאור.

המבצע עד
ט"ו בסיון בלבד
או עד גמר המלאי.

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66